

Vinorejska skušnja.

Kako dolgo živi trta?

Če se s trto neumno ravna in če raste na strmih goricah z malo zemlje, pogine v 25 do 30 letih. V dobri zemlji, na ne prestrmih goricah in pri umni trto-reji lahko doseže starost 100 do 120 let. Če se trta ne pomnožuje ne po sadikah ne po trtnih koreninah, doseže celó 500 do 600 let, čemur priče so trte v Kavkazu.

Tako beremo v časniku „Wien. landw. Zeitg.“

Zgodovinske stvari.

Kršćanstvo pri Slovencih do Cirila in Metoda.

Spisal Ivan Lavrenčič.

(Dalje.)

IV.

Okoli leta 748. prosi korotanski vojvoda Borut, vidé, da ne bi bil kos sovražniku, Bavarce pomoči zoper Avare, ki so po Samovi smrti še vedno nadlegovali naše kraje. Res pride Tesel II. z vojsko, ki premaga in potolče sovražnika. A pomagal ni zastoj, marveč Slovenci morajo pripoznati neposrednje bavarsko in posrednje frankovsko nadoblast, kajti Bavarsko je bilo nekaka provincija frankovskega kraljestva. Za poročstvo zvestobe in pripoznanja nadoblasti morajo poslati mnogo zastavljenecv vojvodi Teslu; med drugimi Karast-a (Carast, Caratius), Borutovega sina in Hotemara (Chetimar) stričnika njegovega, ki sta bila izrejena na Bavarskem (v kneževni šoli opatijske „Ava“*) v krščanski veri.

Po smrti Borutovi leta 751. so poslali Bavarci po povelji frankovskega kralja Korotancem Karasta, ki so ga posadili précej po prirodu na vojvodski prestol. Vlado nastopivši prizadeval si je na vso moč, da bi razširil pri Slovencih vero, v kateri je bil izrejen. Mogoče, da bi bil dosegel svoj namen, ako mu ne bi bila upihnila prerano l. 754. blede žena luč življenja. Sledil mu je bratranec Hotemar, ki je pripeljal seboj mašnika Majorama. Spravil ga je z njim stric Lupo, mašnik na otoku kamniškega jezera (Chemingi lacus) „Ava“, kjer se je skero gotovo šolal s korotanskimi knezoviči.

Da bi pa brzo malikovalstvo zatrl, prosi Hotemar nekoliko let pozneje okoli l. 760. in drugič l. 767. solnograškega škofa, naj bi on sam prišel k ljudstvu njegovemu, ter krščene v veri potrdil, pogane pa podučil in za vzvišene nauke navdušil. Virgilij ne more nikakor uslišati njegove prošnje, kajti mnoga škofijska opravila mu niso nikamor dopustila; da bi pa vsaj deloma spolnil željo vojvodi, pošlje škofa Modesta z več mašniki na Korotansko; kakor Latina, ki je večkrat zaradi domačih preprirov naše očete popustil, a zopet se vrnil. Razun Latina poznamo tudi: Vatona, Reginberta, Kočara, Ekibarda, Reginbalda, Avgustina,**) ki so se raztrosili po slovenskih pokrajinah ter ljudstvo podučevali, krščevali, cerkve zidali in posvečevali; tako: pri Gospejsveti na mestu starega Viruna; v Liburniji ali nekdanji Tiburniji v gornji podravski dolini; Undrimah (Ondrimah) v gornji pomurski dolini. Žalibog, da so ovirali njihovo početje notranji upori, ki so se vneli

*) Huber „Christianisirung Südostdeutschlands“ zvez. III. str. 243.

**) Glagolita Clozianus. Anonymus Salisburgensis. Schönleben III. str. 377.

zoper Kristovo vero. Oni poganski očetje namreč, ki se niso dali podučiti, niso nikakor gledali z lepim očesom, kako se ajdovski tempeljni podirajo in maliki končujejo. Spuntajo se uže pod Hotemarom trikrat in tembolj, ker mislijo, da je krščanstvo nekako sredstvo, s katerim jih hočejo Nemci popolnem podjarmiti. Še hujša borba nastane po smrti Hotemara l. 769., ko jim pošljejo Franki za naslednika mladega Valduha (Valdungus, Valchunus). Vojvoda, ki je bil podložen, poslušen Bavarcem in Frankom ali neobčutljiv za svoje ljudstvo. Širil je sicer krščanstvo, za kar smo mu in mu moramo biti hvaležni, ali sè sredstvi, kakoršnih ne more nihče odobravati:

„Valhún ravna po svoji slepi glavi,

Po božji volji ne, duhovni pravi.“

(Krst pri Savici.)

Hotel jim je vsiliti nebeški nauk z mečem, ne vedé, da v verskih rečeh je treba prepričanja, katero se doseže o Kristovi veri prav lahko. Naj bi bil Valduh krščanstvo z lepa razširjal, potem bi bili gotovo tudi največji nasprotniki spoznali resnico in zavrgli malike. Ker so pa bili morani, se uprò, oborožé in zapodé duhovnike na Bavarsko. Dadó si besedo, ne prej odjezjati, dokler Valduha ne izpodé, Bavarskega jarma ne otrešó in stari maliki ne dobé one časti in veljave, ki so je imeli ne dolgo prej. Pogumno planejo pod vodstvom Droha in Hermana Avrelija na Valduha, ki se jim brani le z malim številom krščenih vojakov. Neverna moč kristijane razkropi, deloma pa tudi pobije. V njihovi oblasti je vas za vasjó, trg za trgov, mesto za mestom, med tem, ko je prejšnji gospodar (Valduh) bežal na Nemško.

Komaj je izgnan vojvoda, uže naorožita prijatelja njegova Tesel in Deziderij, kraj Longobardski, veliki armadi proti Sloveniji, z namenom, da bi postavila Valduha na prestol, in drugič, da bi se polastila te ali one slovenske pokrajine. Prvi je na bojišči Deziderij, ki je pa tako potolčen, da se le z malo tropo reši. Nesrečnejši so bili boji z Bavarci, ki so privreli s tremi četami; z eno na Koroško, z drugo na Gorenjsko, s tretjo na Štírsko. Kaj je hotelo malo število nevernih očetov proti toliki armadi! Po hudih bitkah morajo se umakniti in naposled podvreči se Teslu in Valduhu.

(Dalje prihodnjič.)

Collectae papales

o kranjskih cerkvah leta 1323.

Priobčil Davorin Trstenjak.

Za obdelovanje cerkvene zgodovine v slovenskih škofijah se je še malo storilo. Odkar je marljivi Hitzinger umrl, se na tem polji nihče ne oglasi, razven gosp. kanonika J. Orožna, ki neutrudno zbira in objavlja gradivo za cerkveno zgodovino lavantinske škofije.

Pred menoj leži prepis listine*) iz leta 1323., v kateri je kardinal Bertrand razpisal davek, ki so ga imele plačevati cerkve „archidiaconatus Carnioliae et Marchiae.“ Ta listina je uže zaradi tega važna, ker iz nje izvemo za fare, ki so v oni dōbi uže bile ustanovljene.

Glasí se pa: Anno Domini MCCCXXIII. In die s. Clementis imposita fuit Proruratio Reverendi Patris D. Bertrandi titulo S. Marcelli Presbiteri Cardinalis, Apostolicae Sedis Legati pro anno quarto suae Legationis. In Carniola et Marchia Marche LXXXV. et dimidra, et denarii XXXVI. Aquilegensium novorum.

*) Iz videmskega arhiva.